

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

09.09.2022. Nr. 1-5/214

Izglītības un zinātnes ministrijai
pasts@izm.gov.lv

Par ēdināšanas izdevumu segšanu bērniem ar speciālām vajadzībām

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11. panta 4. punktu viena no tiesībsarga funkcijām ir atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu.

Latvijas Republikas Satversmes 110. pantā noteikts, ka valsts īpaši palīdz bērniem invalīdiem.

Saskaņā ar 2016. gada 15. jūlija Ministru kabineta noteikumos Nr. 477 "Speciālās izglītības iestāžu un vispārējās izglītības iestāžu speciālās izglītības klašu (grupu) finansēšanas kārtība" (turpmāk tekstā – MK noteikumi Nr. 477) noteikto, no valsts budžeta mērķdotācijas tiek finansēti pašvaldību padotībā esošo speciālo izglītības iestāžu, kas nodrošina internāta pakalpojumus, uzturēšanas izdevumi, tai skaitā ēdināšanas izdevumi izglītojamajiem, kuri izmanto internāta pakalpojumus. MK noteikumu Nr. 477 uzturēšanas izdevumu normatīvā (gadā) vienam speciālās izglītības iestādes, kas nodrošina internāta pakalpojumus, izglītojamam, kas saņem internāta pakalpojumus, ēdināšanas izdevumiem ir paredzēti 725,66 eiro. Pašvaldību padotībā esošo speciālo izglītības iestāžu uzturēšanas izdevumus par speciālo izglītības programmu izglītojamiem ar redzes traucējumiem, dzirdes traucējumiem, garīgās veselības traucējumiem, garīgās attīstības traucējumiem, smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem un jauktiem attīstības traucējumiem, kā arī par profesionālo pamatizglītības programmu izglītojamiem finansē, ievērojot uzturēšanas izdevumu normatīvu (gadā) vienam speciālās izglītības iestādes izglītojamam, piemērojot šādus koeficientus: 1) izglītojamam, kurš internāta pakalpojumu saņem pēc saskaņošanas ar izglītības iestādes dibinātāju, – 1,35; 2) izglītojamam, kurš nesaņem internāta pakalpojumus, – 0,85¹.

¹ 2016. gada 15. jūlija Ministru kabineta noteikumos Nr. 477 "Speciālās izglītības iestāžu un vispārējās izglītības iestāžu speciālās izglītības klašu (grupu) finansēšanas kārtība" 4. punkts.

Pašvaldība nodrošina ēdināšanu tās padotībā esošajās speciālās izglītības iestādēs, pirmsskolas izglītības grupās bērniem ar speciālām vajadzībām, speciālās izglītības klasēs Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un apmērā.²

Atzinīgi vērtējams, ka valsts, īstenojot Latvijas Republikas Satversmes 110. pantā noteikto, nodrošina bērniem ar speciālām vajadzībām, kuri mācās pašvaldību padotībā esošajās speciālās izglītības iestādēs, pirmsskolas izglītības grupās bērniem ar speciālām vajadzībām, speciālās izglītības klasēs ēdināšanas izmaksu segšanu no valsts un pašvaldību budžetiem.

Vienlaikus konstatējams, ka valsts vai pašvaldību finansējums nav paredzēts izglītojamajiem, kuri atbilstoši valsts noteiktajai iekļaujošas izglītības politikai izglītību iegūst vispārējās izglītības iestādēs. Tāda situācija rada nevienlīdzīgu attieksmi pret bērniem ar speciālām vajadzībām atkarībā no izglītības iestādes, kurā bērns iegūst izglītību - valsts un pašvaldības atbalsts ēdināšanai tiek piešķirts tikai tiem bērniem, kuri apgūst izglītību speciālajās izglītības iestādēs.

Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk tekstā – ANO) Bērnu tiesību komiteja 2016. gadā Latvijai attiecībā uz bērniem ar invaliditāti rekomendējusi īstenot uz cilvēktiesībām balstītu pieeju invaliditātei, it īpaši izstrādāt visaptverošus pasākumus, lai attīstītu iekļaujošu izglītību un panāktu, ka prioritāte tiek piešķirta iekļaujošai izglītībai, nevis bērnu ievietošanai specializētās institūcijās un klasēs.

ANO Bērnu tiesību komiteja ir identificējusi dažādas bērnus grupas, kuri cieš vai kuriem pastāv varbūtība ciest no diskriminācijas izglītības jomā, tai skaitā tie ir bērni ar invaliditāti. Tāpat ir saredzams diskriminācijas risks bērniem no trūcīgām ģimenēm.³ Piemēram, ierobežojot trūcīgu un sociālā riska ģimeņu bērnu vecāku tiesības brīvi izvēlēties izglītības iestādi, kurā bērns iegūst izglītību, uzstāt, ka vecākiem bērns jāievieto konkrētā skolā ar nakšņošanu internātā.

Nav noliedzams, ka trūcīgu un maznodrošinātu ģimeņu bērnu ievietošana speciālajās skolās ar internātu atvieglo pašvaldību sociālo budžetu. Tādā veidā netiek veicināta iekļaujošas izglītības īstenošana. Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2021. – 2027. gadam ir paredzēts pilnveidot speciālās izglītības sistēmu attiecībā uz profesionālās pamatizglītības programmām, mazinot iespējamību, ka pašvaldības speciālās izglītības iestādes izmanto, lai nodrošinātu sociālo palīdzību mazaizsargātām personām.⁴

Lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret bērniem ar speciālām vajadzībām, ir nepieciešams, lai tādu pat finansējumu no valsts vai pašvaldības ēdināšanas izdevumu segšanai saņemtu arī tie bērni ar speciālām vajadzībām, kas izglītību apgūst vispārējās izglītības iestādēs.

---

² Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 13. punkts.

³ Hodgina R., Ņūvels P. Konvencijas par bērna tiesībām ieviešanas praksē rokasgrāmata: UNICEF, 2002. - 405.-420. lpp.

⁴ Ministru kabineta 2021. gada 22. jūnija rīkojums Nr. 436 "Par Izglītības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam" 3.1.2. uzdevums.

Izglītības un zinātnes ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde izglītības, zinātnes un sporta nozarē, kā arī jaunatnes un valsts valodas politikas jomā.⁵

Pamatojoties uz Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā noteikto tiesībsarga kompetenci iesniegt priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu, lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret bērniem ar speciālām vajadzībām, aicinu Izglītības un zinātnes ministriju rosināt izmaiņas normatīvajos aktos, paredzot ēdināšanas izmaksu segšanu visiem bērniem ar speciālām vajadzībām, neatkarīgi no izglītības iestādes, kurā viņi iegūst izglītību.

Lūdzu līdz **2022. gada 1. novembrim** sniegt atbildi par paveikto un plānoto.

Tiesībsarga pilnvarojumā
Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

Laila Grāvere

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

---

⁵ Ministru kabineta 2003. gada 16. septembra noteikumu Nr. 528 "Izglītības un zinātnes ministrijas nolikums" 1. punkts.